

Barcelona, 1700: menjar, resar, vendre

- *Garcia Espuche publica un estudi de la vida diària a partir de l'anàlisi del Born*
- *La ciutat era una petita urbs pròspera i bolcada en el comerç*

Dimecres, 27 de octubre del 2010

ERNEST ALÓS
BARCELONA

El jaciment arqueològic del Born, les restes de carrers demolits per deixar lloc a la Ciutadella que havia de controlar els barcelonins després de l'Onze de Setembre, segueix hibernat. Però el projecte d'investigació que intenta ressuscitar el passat d'aquesta zona de la ciutat, dirigit per Albert Garcia Espuche, va donant fruits: una col·lecció de monografies publicades per l'Icub que tenen la seva síntesi per al públic general a *Barcelona 1700* (Empúries), un repàs de com vivien, menjaven, es divertien i, sobretot, comerciaven (1.600 caps de família es dedicaven a oficis comercials i 300 a la indústria) els barcelonins de fa tres segles, poc abans del seu 11-S.

De la crònica de Garcia Espuche sorgeix una ciutat dinàmica i activa, participativa i plena de «patriotisme urbà», no una somorta ciutat de l'antic règim que necessités la modernització borbònica per convertir-se en la capital pròspera dels segles XVIII i XIX.

El gruix de la informació amb què ha treballat Garcia Espuche durant els últims 30 anys, i en l'estudi de la ciutat del Born, sorgeix de cadastres i documents notariais. Però això no vol dir que sigui àrida. Al contrari: de les excavacions arqueològiques al Born, per exemple, se n'han obtingut uns 3.000 objectes, la major part fragments repetitius de ceràmica. En els documents notariais de l'època hi figuren descrits, amb informació sobre els seus posseïdors i ús, 50.000 estris. Els notaris, explica, «prenien el pols a l'activitat diària de la ciutat sencera, amb la ploma i el tinter a punt per aixecar acta minuciosament de tot allò que els seus conciutadans estiguessin disposats a fer, entre el naixement i la mort». Des de donar fe d'un miracle fins a inventariar les possessions d'un

mort. «Aquesta possibilitat de passejar-se per l'interior de les vivendes dels barcelonins, amb la barra d'un lladre i la impunitat del militar vencedor, és el millor regal que ens han fet els notaris de fa tres segles».

MURALLES. Físicament, la ciutat era un gran monument, una plaça emmurallada amb nou portes. L'espai entre muralles estava socialment controlat, el centenar de barraques instal·lades en l'actual Barceloneta -i no el clerical i agrícola Raval-, on es jugava, bevia i defraudava el fisc, era l'espai que s'escapava del control institucional que té tota ciutat.

LA PLAÇA MAJOR. Si se li pregunta a algú quina era la plaça major de Barcelona hi ha un 99% de possibilitats que respongui que era la plaça de Sant Jaume. Fals. Els barcelonins del 1700 anomenaven indistintament *Born* o *Plaça Major* l'actual passeig del Born, ple aleshores d'adrogues i botigues de robes, seu del mercat de fruites i verdures i escenari dels actes solemnes. Era l'espai «mixt i aglutinador».

SENSE 'PALAUS'. La casa típica de Barcelona, entre mitgeres, amb pati al darrere, pou i *secretà* (la comuna), era estreta, tenia una planta baixa amb taller o comerç, cuina i menjador, i un o dos pisos comunicats per una escala de cargol, amb una galeria descoberta en el superior i balcons coberts per gelosies o tendals de franges blaves i blanques. Així eren prop del 85% de les vivendes de la ciutat. Les residències dels acabats, unes 250, eren les cases grans: cap d'elles, tret de les vinculades a la corona i al bisbe, rebien el presumptuós nom de palau que amb els segles s'ha prodigat tant. Ni l'Ajuntament (la Casa de la Ciutat) ni la Generalitat (la Casa de la Diputació). Malgrat que es caracteritzava per una relativa barreja social, la Barcelona del 1700 tenia les seves zones *bé*: la plaça de Santa Anna, Portaferriça, Montcada, Ample, Mercè, Viladecols, Mercaders... Els posseïdors d'aquestes mansions tenien també una segona residència fora de les muralles: la torre. A les cases grans els espais masculins estaven segregats: estudis, o llibreries,

per als homes, estrades, una habitació càlida i amb mobles baixos, per a les dones.

ESTRANGERS I ESCLAUS. Barcelona tenia uns 38.000 habitants. I unes persones que només apareixen als inventaris d'objectes i escriptures de compravenda: els esclaus. La gran colònia estrangera (gairebé el 20% dels barcelonins eren d'origen francès: i si en algun moment hi va haver brots xenòfobs, un cop expulsats els jueus i els musulmans, va ser contra els *gavatxos*) s'integrava amb rapidesa i catalanitzava els cognoms. Jaume Riberol era de Bolonya, Pau Maurici, flamenc, Guillem Ros, anglès, Tomàs Felip, grec...

UNA CIUTAT DE CAMPANES. «La religiositat impregnava la vida quotidiana», explica Garcia Espuche. Campanes i oracions marcaven el ritme del dia. Una vegada a l'any, per Pasqua, el rector passava porta per porta per repartir la comunió. Era obligatòria, i tots quedaven anotats en una llibreta. Demostrar la netedat de sang (l'absència d'avantpassats moros o jueus) era necessària, per exemple, per ser mestre de qualsevol ofici agremiat.

ELS INSULTS. Barcelona també era una ciutat pledejadora i busca-raons. Garcia Espuche inventaria els insults que se sentien pels carrers: els preferits, *puta* i *cabró*, amb els complements *puta de merda*, *fill de la gran puta*, *bagassa* o *fill de la gran bagassa*, i, uns graus per sota en l'escala d'agressivitat, *belitre*, *bergant*, *brivó* i *brut merder*.

L'OCI. La feina ocupava sis dies de la setmana: des de les cinc del matí fins a nou del vespre. Però no només hi havia espai per a l'oci en les festes de precepte. També hi havia àpats calents als hostals, vi i aiguardent a les tavernes i jocs (trucs, una mena de minigolf, pilota, amb raquetes i puntuació similar a la del tennis, billar, daus i cartes) als triquets, un espai entre el casino i el poliesportiu de barri.

LA DIETA I EL VESTIT. Els barcelonins del 1700 tenien una alimentació variada però austera, en què el rei de les proteïnes era el porc i la sopa de fideus el plat més comú. Els barcelonins eren llaminers, i els dolços més comuns eren els melindros, torrons i neules, les aigües garrapinyades (granissats, amb gel del Montseny) i la xocolata. Si alguna dependència tenien era pel vi i el sucre, sense comptar el «nou vici» de fumar. Una altra característica local era el gust per la roba de colors, que deixava enrere la moda del negre, el *vestit a l'espanyola*.

Font:

Publicat al diari EL PERIÓDICO el 27/10/10

<http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/cultura-i-espectacles/20101027/barcelona-1700-menjar-resar-vendre/559504.shtml>